

STRACH

ANTYSEMITYZM
W POLSCE
TUŻ PO WOJNIE

Historia
moralnej zapaści

JAN T. GROSS

WYDAWNICTWO ZNAK
KRAKÓW 2008

SPIS TREŚCI

Henryk Woźniakowski, OD WYDAWCY – I

WSTĘP. „Nie wiem, czy jakiś człowiek poza granicami Polski pojmie i zrozumie [..]” – 9

ROZDZIAŁ 1 Ile milionów chrześcijan widziało z bliska mękę trzech milionów żydowskich współobywateli? – 19

ROZDZIAŁ 2. „Moszek, to ty zyłesz?” – 47

Przemoc antyżydowska – 50 • Antyżydowskie nastawienie lokalnej administracji – 70 • Pogrom, którego nie było – 77 • Przejmowanie żydowskiej własności przez osoby prywatne – 84 • Przejmowanie żydowskiej własności przez lokalną administrację i urzędy państwowe – 92 • Dochodzenie sprawiedliwości za zbrodnie przeciwko Żydom popełnione w czasie okupacji – 100 • Dyskryminacja Żydów w dziedzinie zatrudnienia – 109 • Antysemityzm wśród dzieci – 116

ROZDZIAŁ 3. „Doszedłem do szofera i powiedziałem mu, że mamy Żydów i chcemy ich wywieźć, aby ich zabić” – 129

Mord rytualny – 132 • Smak czereśni – 137 • Dezorganizacja służb porządkowych – 140 • „Wyjaśniam, że krew na moim ubraniu ” – 143 • Postawa władz i stróżów porządku publicznego – 149 • Na mieście – 152 • Beznamiętne morderstwa – 155 • „Matka i tak

nie żyła już, więc dziecko by płakało” – 160 • Mordowanie Żydów z braku innych zajęć – 164 • Morderstwa na stacjach kolejowych – 168

ROZDZIAŁ 4. „Nastroje w masach są na ogół dość negatywne” – 175

W jaki sposób klasa robotnicza zareagowała na pogrom kielecki – 176 • Diagnoza przyczyn antysemityzmu i brak reakcji władz partyjno-rządowych – 178 • Reakcje kleru katolickiego – 186 • Oświadczenie prymasa Hłonda i memoriał o pogromie kieleckim biskupa Kaczmarka – 193 • Reakcje na pogrom kielecki środowiska polskiej inteligencji – 207 • Czy pogrom kielecki wybuchł w następstwie prowokacji? – 215 • Smak żydowskiej macy – 221

ROZDZIAŁ 5. „Pamiętaj, że jesteś dzieckiem z dobrego domu” – 225

Retoryka wyobcowania – 227 • Co zostało odnotowane na temat mordowania Żydów na Podlasiu – 229 • Kuchenne schody – 235 • Problemy z mówieniem o zjawiskach nie do pomyślenia – 240

ROZDZIAŁ 6. „Co ty mi będziesz opowiadała, psiakrew, wszyscy Żydzi są komunistami!” – 245

Polemika ze stereotypem – 245 • Kontekst międzywojenny – 248 • Co o Żydach myśleli w czasie wojny i tuż po wojnie przywódcy ZSRR – 256 • Żydowski Komitet Antyfaszystowski i *Czarna Księga Rosyjskiego Żydostwa* – 263 • Żydzi w PPR – 268 • Frakcja PPR w CKZP – 274 • Kooptacja radykalnych nacjonalistów – 280 • Żydzi w aparacie represji – 285 • Podsumowanie – 293

EPILOG. „Józefowo, ja jeszcze żyję” – 297

PODZIĘKOWANIA – 319

BIBLIOGRAFIA – 321

WYKAZ SKRÓTÓW – 332

INDEKS OSÓB – 334